

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปสื่อในประเทศไทย

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ*

Abstract

The idea of media reform in Thailand was stirred by situations namely; the emerging of new media, community radio, community / satellite TV, the change in media technology/ media consuming habits, political interference on free and community media and inadequacy of news in some media coverage as much as distortion of some crucial facts, issues on media content / violence /less social services. Moreover there were arguments about poor payment, welfare and work environment support for reporters while violations of privacy and reputations by media news coverage still continued.

Media reform process was started by using research findings to support reform recommendations. Data were collected from five involved groups; media organizations and employees, professional media associations, academics, media consumers and other concerned groups e.g. media regulator and NGOs by means of in depth interviews, focus groups and survey.

Findings showed that most groups view media as performing well in timing and rapid reporting and reporters see themselves doing best in reporting to keep benefits of the country. All groups see reporters doing less in privacy protection and more on violation

* ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (Ph.D. Mass Comm., Theory Ohio State U.) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งคณบดี คณะนิเทศศาสตร์และ
รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

of reputation. Most reporters said they received low payment comparing to those who graduated with the same degree and they were not provided enough security and protection during unrest. Most groups concerned with freedom in posting on the internet- (facts or non-facts) as well as pornographic content, violence, hate speech, and social divide. There are disagreement on media ownership, some rejected government ownership saying it gave ways to interference of news coverage while government media said others were interfered by business or political parties too.

For recommendations of media reform, the media organizations should increase minimum wage and welfare (enforcement of labor law) for media employee. There should be consultation center organized by representatives from various groups without conflict of interest for media consumer complaint. Accreditation system for media organizations is strongly recommended. Time and space for public affairs and services in media content should be allocated. Other recommendations are such as formal education and social campaign in media literacy, community media watch and on-line media watch.

บทคัดย่อ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปสื่อในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.รวบรวมผลจากการศึกษาความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของสื่อจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสื่อ กลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อ กลุ่มองค์กรกำกับดูแลและเฝ้าติดตาม กลุ่มนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และการสื่อสารมวลชน และกลุ่มผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนในประเทศไทย จากงานวิจัยที่ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของสื่อมวลชนและแนวทางในการปฏิรูปสื่อมวลชนในประเทศไทย 2.นำผลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานการปฏิรูปสื่อในประเทศไทย โดยใช้การวิจัยจากผลการศึกษารวม 5 ชิ้น ดังนี้ 1. รายงานผลการวิจัยเรื่องแนวทางการปฏิรูปสื่อในการศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาการนิเทศศาสตร์ที่มีต่อสื่อมวลชนไทย 2.รายงานผลการวิจัยเรื่องแนวทางการปฏิรูปสื่อในความคิดเห็นของผู้บริโภคสื่อที่มีต่อสื่อมวลชนไทย

3.รายงานผลการวิจัยเรื่องแนวทางการปฏิรูปสื่อในมุมมองขององค์กรกำกับดูแลและเฝ้าติดตาม 4.รายงานผลการวิจัยเรื่องบทบาทขององค์กร/สมาคมวิชาชีพสื่อและมุมมอง/ความคิดเห็นต่อการปฏิรูปสื่อ และ 5.รายงานผลการวิจัยเรื่องแนวทางการปฏิรูปสื่อในความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ที่มีต่อสื่อมวลชน การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบ่งเป็นวิธีการเก็บข้อมูล 2 แบบ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปสื่อในประเทศไทย มีดังนี้ ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ คือ รัฐบาลต้องส่งเสริมเสรีภาพในการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร การมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตามพรบ.ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 และเร่งรัดการผ่านพรบ.องค์กรจัดสรรฯ และการ

คัดเลือกคณะกรรมการกสทช. เพื่อให้ปัญหาที่ค้างคามานานขององค์กรสื่อหลายระดับคลี่คลายลงและมีความชัดเจนเพียงพอให้ทุกฝ่ายดำเนินงานต่อไปได้ รวมทั้ง ส่งเสริมการให้ความรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้บริโภค ข้อเสนอแนะสำหรับการกำกับดูแล ในเรื่องโครงสร้างและความเป็นเจ้าของสื่อควรบังคับใช้กฎหมายและประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้าใจ อาทิ พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553 ส่วนเรื่องสื่อชุมชนนั้น ควรบังคับใช้กฎหมายและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าใจ ในประเด็นสถานภาพทางกฎหมายของสื่อชุมชน เพราะพรบ.องค์กรจัดสรรฯ จะทำให้มีองค์กรกำกับดูแลตัวจริงที่เข้ามาทำหน้าที่ในการจัดสรรคลื่น รวมถึงการทำหน้าที่ในการวางแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ซึ่งจะก่อให้เกิดภาวะยุ่งเหยิงของสื่อชุมชนที่ถูกนำไปใช้ในทางธุรกิจหมดไป ในส่วนปัญหาการละเมิดความเป็นส่วนตัว หรือนำเสนอข่าวสารที่ก่อให้เกิดความเสียหาย แม้จะมีกฎหมายและองค์กรวิชาชีพสื่อดูแล แต่จากสถานการณ์ที่ผ่านมา ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขหรือสร้างความเป็นธรรมให้ผู้เสียหายได้อย่างแท้จริง จึงควรเร่งรัดการจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษา โดยศูนย์ดังกล่าวมีหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์และให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย ตลอดจนเชื่อมโยงถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการดำเนินการด้านกฎหมายด้วย ทั้งนี้ควรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และระงับภัยในสังคมด้วยการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังสื่อ ทั้งในระดับสังคม ระดับชุมชน (Community media watch) และเครือข่ายเฝ้าระวังสื่อในชุมชนออนไลน์ (Online media watch - citizen reporter) ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินงานของสื่อ ควรจัดให้มี ระบบประกัน

คุณภาพ ในการดำเนินงานของสื่อ เพื่อนำระบบมาใช้ในการตรวจสอบและประเมินตนเอง

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปสื่อได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการถกเถียง และพูดคุยในแวดวงวิชาการและวงวิชาชีพหลายครั้งเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนรัฐบาล การเกิดความร้อนแรงทางการเมืองหรือการชุมนุมประท้วง สื่อมวลชนมักจะถูกตั้งคำถามเสมอว่าทำหน้าที่อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีความรับผิดชอบเพียงพอหรือไม่ ในการทำงานท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งของผู้คนในสังคม แต่ครั้งที่มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุด คือ การกำหนดหลักประกันเสรีภาพ และการทำงานของสื่อมวลชนไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปทางการเมืองตลอดจนสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน ยกตัวอย่างเช่น ในมาตรา 39 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อลดทอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ นอกจากนั้น มาตรา 40 ยังได้บัญญัติไว้ว่า คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสกัดกั้นการผูกขาด การครอบครองคลื่นวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์และกองทัพ ทำให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิที่จะเข้าถึงและใช้คลื่นวิทยุได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญ 2540 เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปสื่อเท่านั้น เนื่องจากการเมืองไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา มีพลวัตสูงมาก

การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล และการสลับขั้วทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การปฏิรูปสื่อไม่ได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลใหม่แต่ละชุดที่เข้ามาบริหารประเทศก็จะมีแนวทางและมุมมองต่อสื่อมวลชนที่แตกต่างกันไป ในยุค พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เมื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยแรกนั้น ได้มีความพยายามที่จะปรองดองกับสื่อมวลชนและผลักดันให้สื่อมวลชนมีการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยมากขึ้น แต่เมื่อถูกตรวจสอบจากสื่อมวลชนอย่างเข้มงวด ทำให้ท่าทีของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่เป็นมิตรกับสื่อมวลชนมากขึ้น และไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปสื่ออีกจนกระทั่งหมดอำนาจและออกจากประเทศไทยไป

จนกระทั่งมาถึงรัฐบาลพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มาจากพรรครัฐประหาร จึงได้ให้ความสำคัญกับเสรีภาพของสื่อมวลชนอย่างสูงอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากต้องการรักษาภาพของรัฐบาลให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น ในสายตาประชาชน ดังจะเห็นได้จากการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนจนมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อถึง 5 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติ จัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551

หลังจากรัฐบาลพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ตามมาด้วยรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากว่าเป็นรัฐบาลตัวแทนของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และด้วยบุคลิกส่วนตัวของ นายสมัคร ซึ่งไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นง่ายๆ โดยเฉพาะกับสื่อมวลชนทำให้ประเด็น

เรื่องการปฏิรูปสื่อไม่ได้อยู่ในความสนใจของนายสมัครเลยแม้แต่น้อย

กระทั่งมาถึงรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ การปฏิรูปสื่อได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดถึงอีกครั้งและได้มีการดำเนินการไปบางส่วนเช่น มีความพยายามที่จะผลักดันการยกร่างพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ พ.ศ.2543 ให้สำเร็จ โดยได้เปิดโอกาสให้หลายภาคส่วนเข้ามาเป็นคณะกรรมการร่าง ซึ่งถือว่าเป็นมิติใหม่ของการปฏิรูปสื่อ

การปฏิรูปสื่อได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่งหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม 2553 ซึ่งมีการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์ จนมีการใช้กำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมในที่สุด หลังจากเหตุการณ์ความรุนแรงในครั้งนี้ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี จึงได้เสนอแผนปรองดองแห่งชาติ โดยมีจุดประสงค์เพื่อประสานรอยร้าวในสังคมจากการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายและแบ่งสีในสังคมไทย โดยการเสนอแผนปรองดองแห่งชาติ 5 ข้อ ได้แก่ 1) การปกป้องเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ 2) การปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 3) การปฏิรูปสื่อ 4) การตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบข้อเท็จจริง ความรุนแรงระหว่างการชุมนุมทางการเมือง และ 5) การปฏิรูปทางการเมืองโดยได้ตั้งคณะกรรมการดำเนินการในแต่ละส่วนขึ้นมาเพื่อผลักดันแผนแต่ละข้อให้เกิดขึ้นจริง

การที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการปฏิรูปสื่ออย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง โดยกำหนดให้เป็นหนึ่งในแผนปรองดองแห่งชาตินั้น นับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีและเป็นโอกาสอันดีที่สื่อมวลชนเองจะได้หันกลับมาพิจารณาบทบาทหน้าที่ของตนที่ผ่านมา และบทบาทในอนาคตว่าสื่อมวลชนควรมีบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างไรที่จะช่วยสร้างเสริมสังคมประชาธิปไตยและ

ระบอบประชาธิปไตยที่ให้สิทธิเสรีภาพกับประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง

จากอุปสรรคนานัปการ โดยเฉพาะความไร้เสถียรภาพทางการเมืองซึ่งส่งผลให้กระบวนการปฏิรูปสื่อไทยหยุดชะงักเป็นช่วงๆ เมื่อรัฐบาลชุดปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับวาระการปฏิรูปสื่ออย่างจริงจังแล้ว คณะผู้วิจัยจึงได้มองเห็นความสำคัญของการวิจัยแผนการดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปสื่อ เพื่อนำมาเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการวางแนวทางการปฏิรูปสื่ออย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อรวบรวมผลจากการศึกษาความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของสื่อจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสื่อ กลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อ กลุ่มองค์กรกำกับดูแลและเฝ้าติดตาม กลุ่มนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และการสื่อสารมวลชน และกลุ่มผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนในประเทศไทย จากงานวิจัยที่ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของสื่อมวลชนและแนวทางในการปฏิรูปสื่อมวลชนในประเทศไทย

2. เพื่อนำผลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการปฏิรูปสื่อในประเทศไทย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบความคิดเห็น ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านสื่อมวลชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนกลุ่มต่างๆที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปสื่อ และกรอบแนวคิดการปฏิบัติงานของสื่อ

3. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนกลุ่มต่างๆ มีการยอมรับกรอบแนวคิดการปฏิบัติงานของสื่อ และนำไปสู่ความสามัคคี โปร่งคอง ความก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศชาติต่อไป

4. กระตุ้นให้เกิดความสนใจในการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพด้านการสื่อสารมวลชน

ระเบียบวิธีวิจัย

ผลการศึกษาจากงานวิจัย ที่นำมาใช้ในการศึกษาเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานการปฏิรูปสื่อนี้ได้มาจากผลการศึกษาวิจัยรวม 5 ชิ้น ทั้งที่เป็นเชิงปริมาณ (Quantitative research) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

- การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย 3 ชิ้น คือ

1. การสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน จากงานวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีต่อการปฏิรูปสื่อ" ของ ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้วและ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553 โดยเก็บข้อมูลจากผู้สื่อข่าว บรรณาธิการข่าว คอลัมน์นิสต์ ผู้ประกาศข่าว พิธีกร และนักวิเคราะห์ข่าว เป็นต้น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการส่งแบบสอบถาม

ถามไปยังผู้ที่ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนตามองค์กร
สื่อต่างๆ จำนวนทั้งสิ้น 183 ราย

2. การสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มนักวิชาการ
การด้านนิเทศศาสตร์และการสื่อสารมวลชนจากงาน
วิจัยเรื่อง“การปฏิรูปสื่อ: กลุ่มวิชาการด้านนิเทศศาสตร์
และการสื่อสารมวลชน” ของอศวิน เนตรโพธิ์แก้วและ
คณะ, 2553 รวมทั้งสิ้น 68 ราย

3. การสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้บริโภค
ข้อมูลจากสื่อมวลชน จากงานวิจัยเรื่อง“ความคิดเห็น
ของผู้บริโภคสื่อที่มีต่อสื่อมวลชนไทย” ของนภวรรณ
ตันติเวชกุลและยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553 เป็นการเก็บ
ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการแจก
แบบสอบถามไปยังจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดในแต่ละ
ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร
และปริมณฑลภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคใต้ รวม
ผู้ตอบทั้งสิ้น 3,200 ชุด และการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม
ออนไลน์ (Online questionnaire) รวมผู้ตอบ
แบบสอบถามทั้งสิ้น 210 ชุด รวมทั้งสิ้น 3,410 ราย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เป็นการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย 4 ชิ้น โดย
วิธีการเก็บข้อมูล 2 แบบคือ

- การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview)
ได้จากผลของการสัมภาษณ์เชิงลึกในงานวิจัยที่ศึกษา
ความคิดเห็นจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 4 กลุ่มได้แก่

1. งานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้ประกอบ
วิชาชีพสื่อมวลชน ที่มีต่อการปฏิรูปสื่อ” ของศรัณย์ธร
ศศิชนานกรแก้วและ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553 การศึกษา
กลุ่มผู้สื่อข่าว บรรณาธิการข่าว คอลัมนิสต์ ผู้ประกาศ
และนักวิเคราะห์ข่าว (หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ

โทรทัศน์และสื่อออนไลน์) รวม 60 ราย (ศรัณย์ธร
ศศิชนานกรแก้ว และ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553)

2. งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการปฏิรูปสื่อ
ในมุมมององค์กรกำกับดูแลและเฝ้าติดตาม” ของชาตรี
ได้ฟ้าพูลและ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553 เป็นผลจากการ
ศึกษากลุ่มองค์กรกำกับดูแลสื่อ องค์กรพัฒนาเอกชน
ภาคการเมือง กฎหมาย และองค์กรธุรกิจเอกชน
ด้านการสื่อสาร รวม 41 ราย (ชาตรี ได้ฟ้าพูลและ
ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553)

3. งานวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปสื่อกับบทบาท
ขององค์กร/สมาคมวิชาชีพสื่อ” ของพิรธรอง รามสูตร
และคณะ, 2553 เป็นผลจากการศึกษากลุ่มองค์กรวิชาชีพ
ด้านสื่อสารมวลชน 15 องค์กร (พิรธรอง รามสูตรและ
คณะ, 2553)

4. งานวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปสื่อ : กลุ่มวิชาการ
ด้านนิเทศศาสตร์และการสื่อสารมวลชน” ของอศวิน
เนตรโพธิ์แก้วและคณะ, 2553 เป็นผลจากการศึกษา
จากกลุ่มนักวิชาการ ด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสาร
มวลชนทั่วประเทศจำนวน 50 ราย (อศวิน เนตรโพธิ์แก้ว
และคณะ, 2553)

- การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ได้
จากผลของการประชุมกลุ่มย่อยในงานวิจัยที่ศึกษาความ
คิดเห็นจากกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน เรื่อง
“ความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ที่มีต่อ
การปฏิรูปสื่อ” ของศรัณย์ธร ศศิชนานกรแก้วและ ยุบล
เบ็ญจรงค์กิจ, 2553 โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบ
การวิทยุชุมชนและเคเบิลทีวีท้องถิ่น จำนวน 5 กลุ่ม
ได้แก่ กลุ่มภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ ภาคเหนือและภาคใต้ จำนวน 48 ราย (ศรัณย์ธร
ศศิชนานกรแก้ว และ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ได้มา มีทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงทำได้โดยนำผลการวิจัยทั้ง 5 เรื่องมาสรุป เปรียบเทียบผลที่สอดคล้องและแตกต่าง เพื่อนำมาสู่ข้อเสนอแนะที่มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติสูงที่สุด

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปสื่อในประเทศไทย

การศึกษาเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานการปฏิรูปสื่อ เป็นการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย 5 ชิ้นที่ได้ศึกษาจากกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชนในประเทศไทย 5 กลุ่ม คือ

- กลุ่มผู้ปฏิบัติงานสื่อสารมวลชน จากงานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

โดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ดังมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่มและวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

ที่มีต่อการปฏิรูปสื่อ” ของศรีณัษฐ ศศิธนากรแก้ว และยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553

- กลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อ งานวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปสื่อกับบทบาทขององค์กร/สมาคมวิชาชีพสื่อ” ของพิรงรอง งามสูตร และคณะ, 2553

- กลุ่มนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และการสื่อสารมวลชน จากงานวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปสื่อ: กลุ่มวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และการสื่อสารมวลชน” ของ อิศวิณ เนตรโพธิ์แก้ว และคณะ, 2553

- กลุ่มองค์กรกำกับดูแลสื่อ องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับสื่อและการคุ้มครองผู้บริโภค จากงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการปฏิรูปสื่อในมุมมององค์กรกำกับดูแลและเฝ้าติดตาม” ของชาติรี ได้ฟ้าพูล และ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553

- กลุ่มผู้บริโภคสื่อ จากงานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริโภคสื่อที่มีต่อสื่อมวลชนไทย” ของ นภวรรณ ตันติเวชกุล และยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2553

วิธีการ	ผู้บริโภค	วิชาการ	สื่อ	องค์กรวิชาชีพ	องค์กรกำกับดูแลและเฝ้าติดตาม
สำรวจ	3410	68	98		
สัมภาษณ์เจาะลึก		56	55	15	41
ประชุมกลุ่มย่อย			46		
รวม	3410	124	199	15	41

สรุปผลจากงานวิจัย 5 ชิ้นได้ดังนี้

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ สื่อมวลชน ต่อสื่อมวลชนไทย

- เสรีภาพของสื่อไทยวันนี้มีพอสมควร โดยภาพรวมมีอิสระแต่อยู่ภายใต้ข้อกฎหมาย
- สัดส่วนระหว่างสาระและความบันเทิงไม่ได้เป็นปัญหาของสื่อแต่เป็นเรื่องของนโยบายแต่ละองค์กร
- กฎหมายมีอยู่พอเพียงแล้ว ปัญหาคือการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลทางปฏิบัติอย่างแท้จริง
- ภายใต้อาณัติการขัดแย้งทำให้การทำงานค่อนข้างยากขึ้น
- สื่อมวลชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการกำกับดูแลสื่อของรัฐ แต่เห็นว่าควรมีการกำกับตนเองโดยสื่อ

ความคิดเห็นของกลุ่มองค์กรกำกับดูแลและเฝ้าติดตาม ต่อสื่อมวลชนไทย

- สื่อมักละเมิดสิทธิผู้อื่น โดยเฉพาะสิทธิความเป็นส่วนตัว สิทธิเด็ก รวมทั้งการนำเสนอเนื้อหาที่มีความรุนแรง และไปเปลือย
- ควรจัดอบรมให้ความรู้สื่อมวลชนโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความรุนแรง สื่อจะต้องทำ “ความจริง” ให้ปรากฏ ช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงสาเหตุของความขัดแย้งมากขึ้นและช่วยให้ค้นพบหนทางยุติปัญหาได้ง่ายขึ้น
- ควรมีการปรับปรุงความคุ้มครองสวัสดิภาพและมีสวัสดิการที่ดีขึ้นให้แก่บุคลากรและผู้สื่อข่าวประชาชน องค์กรอิสระและหน่วยงานกำกับ
- สื่อมวลชนจะต้องใช้เสรีภาพที่มีด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างสูงสุด และหากพบการกระทำผิดก็ต้องมีการลงโทษสื่ออย่างจริงจัง

- จำเป็นต้องมีการกำกับดูแลการทำงานของสื่อเพื่อรับประกันว่าสื่อจะทำงานด้วยความรับผิดชอบ ต่อสังคมอย่างไม่ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น โดยการกำกับดูแลสื่อควรจจะอยู่ในรูปองค์กรอิสระ และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำกับดูแล โดยผู้ทำหน้าที่จะต้องปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน
- จำเป็นต้องสร้างการเรียนรู้เท่าทันสื่อให้กับประชาชนผู้บริโภคสื่อ โดยเฉพาะสื่อสมัยใหม่

ความคิดเห็นของนักวิชาการนิเทศศาสตร์ ต่อสื่อมวลชนไทย

- สื่อมวลชน การทำหน้าที่ในปัจจุบันยังไม่ได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะการประสานส่วนต่างๆของสังคม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง
- สื่อชุมชน การนำเสนอข่าวสารมิได้เน้นไปที่ข่าวสารในการพัฒนาชุมชน
- สื่อใหม่ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อประเภทนี้มีเสรีภาพสูงและยากแก่การปิดกั้น กระบวนการทำงานง่าย สะดวก รวดเร็วการนำเสนอข่าวสารมีทั้งสร้างสรรค์และทำลาย ดังนั้น จรรยาบรรณ และจริยธรรม คุณธรรมในการใช้งาน จึงจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝัง

ความคิดเห็นของผู้บริโภคสื่อ ต่อสื่อมวลชนไทย

- สื่อมวลชนไทยในปัจจุบันสามารถปฏิบัติงานได้โดดเด่น ในด้านการนำเสนอข่าวสารที่ทันสมัย รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ตลอดจนมีการนำเสนอความคิดเห็นที่หลากหลาย แต่ควรคำนึงถึงความเที่ยงตรงของข้อมูล มาตรฐานทางจริยธรรม และสิทธิของผู้ตกเป็นข่าว
- สำหรับการปฏิบัติงานในสถานการณ์ปกติ ผู้บริโภคสื่อคาดหวังให้สื่อมวลชนมีการตรวจสอบ

ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวมาอย่างดี มีกระบวนการหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ นำเสนอข่าวสารครบทุกแง่มุมอย่างมีความรับผิดชอบ

- สำหรับการปฏิบัติงานในสถานการณ์ขัดแย้ง ผู้บริโภคสื่อมีความคาดหวังต่อสื่อมวลชนเป็นพิเศษในเรื่องความรับผิดชอบ มาตรฐานทางจริยธรรม ความน่าเชื่อถือ และการตรวจสอบแหล่งข่าว

ความคิดเห็นของกลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อ ต่อสื่อมวลชนไทย

- ควรให้การสนับสนุนสื่อภาคประชาชนและการเปิดพื้นที่สื่อให้กับคนทุกกลุ่ม
- ความเหลื่อมล้ำในการกำกับดูแลสื่อแต่ละประเภท
- มีการจัดตั้งองค์กรอิสระ หรือหน่วยงานอิสระในการทำหน้าที่สื่อ เพื่อสื่อสารกับประชาชน
- มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนนิเทศศาสตร์ให้ผู้ผลิตผู้ประกอบการวิชาชีพที่มีคุณภาพ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลของการศึกษาวิจัยที่ได้อบรมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อมวลชนในประเทศไทยรวม 5 งาน โดยแต่ละงานวิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสื่อมวลชนในประเทศไทยโดยตรง และกลุ่มที่มีความสนใจในประเด็นเกี่ยวกับสื่อ ทำให้สามารถสรุปผลด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ดังนี้

ประเด็นที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่

- การผ่านกฎหมาย กสทช. ความคิดเห็นของกลุ่มต่างๆในงานวิจัยเกือบทุกชิ้นเห็นพ้องต้องกันว่า

กฎหมายที่เรียกกันสั้นๆว่า กฎหมาย กสทช. ควรมีการประกาศใช้โดยเร็วที่สุด กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวกับกิจการสื่อสารมวลชนคือ ร่างพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 (ร่าง พรบ.องค์กรจัดสรรฯ) ซึ่งเป็นกฎหมายลูกที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 47 ว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ” ผลจากความล่าช้าของกฎหมายฉบับนี้ทำให้เกิดสถานะสุญญากาศขึ้นในระบบการจัดสรรคลื่นความถี่และการดำเนินงานของสื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่นเองมีปัญหาด้านสภาพทางกฎหมาย การเร่งรัดในเรื่องนี้จึงน่าจะช่วยสร้างความชัดเจนขึ้นในระบบและทำให้สื่อชุมชนและท้องถิ่นเกิดและพัฒนาได้

- การให้ความคุ้มครอง สวัสดิภาพและสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสื่อ ผลจากการศึกษาของทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่า ควรมีการปรับปรุงความคุ้มครองสวัสดิภาพและมีสวัสดิการที่ดีขึ้นให้แก่บุคลากรและผู้สื่อข่าว กลุ่มองค์กรวิชาชีพเพียงมองเลยไปถึงการให้ความคุ้มครองและสวัสดิภาพต่อประชาชน องค์กรอิสระและหน่วยงานกำกับที่เกี่ยวข้องกับสื่อด้วย แม้ผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นว่าองค์กรสื่อส่วนใหญ่คิดว่ามีความคุ้มครองสวัสดิภาพและให้สวัสดิการที่ดีต่อผู้ปฏิบัติงานในระดับหนึ่งแล้ว แต่ความคิดเห็นของกลุ่มอื่นๆยังคงมองว่าไม่เพียงพอ ผลการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มผู้สื่อข่าวเสนอว่า เงินเดือนขั้นต่ำของผู้สื่อข่าวควรไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งกล่าวถึงมาตรฐานของวิชาชีพว่าควรถูกนำมาใช้ในการกำหนดการทำงานและ

องค์ประกอบด้านอื่นๆของสื่อตลอดจนให้ความสำคัญต่อสวัสดิการของสื่อมวลชนท้องถิ่น หรือผู้สื่อข่าวภูมิภาค ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นพนักงานประจำของแต่ละสำนัก จึงขาดสวัสดิการและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องรับอามิสสินจ้างจากแหล่งข่าว การแก้ปัญหาดังกล่าว คือ ทำให้ผู้สื่อข่าวภูมิภาคเป็นพนักงานประจำ และมีการจัดสวัสดิการให้เหมาะสม อีกทั้งต้องดูแลถึงความคุ้มครองในชีวิตด้วย เนื่องจากสื่อมวลชนทำงานด้วยความเสี่ยงสูง อีกทั้งมีผลกระทบต่อสังคมมาก จึงควรได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ดี

- **การให้ความรู้แก่ผู้บริโภคมวลข่าวสาร**
การกำกับดูแลสื่อใหม่ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตนั้น จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับคนทั้งสังคมให้ช่วยจับตามอง และสร้างช่องทางในการรายงานปัญหาให้แก่หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล โดยผู้รายงานต้องได้รับความปลอดภัยในการรายงาน รวมทั้งต้องให้ผู้ผลิตเนื้อหาในสื่อใหม่สำเนียงบันทึกเนื้อหาไว้ด้วยเพื่อการตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม การอบรมผู้บริโภคสื่อให้รู้เท่าทันสื่อเป็นสิ่งจำเป็นในการแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านเสนอให้สร้างความรู้แก่ผู้บริโภค โดยเฉพาะการรู้เท่าทันสื่อ มีความสามารถและวิจารณญาณในการบริโภคสื่อ

- **ปัญหาการปฏิบัติงานของสื่อ** ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของเกือบทุกกลุ่มยกเว้นกลุ่มองค์กรสื่อและผู้ทำงานด้านสื่อมองเห็นว่าการทำงานที่ของสื่อในปัจจุบันยังไม่ดีเท่าที่ควร สื่อนำเสนอเนื้อหาด้านความบันเทิงมากกว่าด้านเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ เนื้อหาบันเทิงสร้างค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมความไม่เหมาะสมทางเพศและทางสังคม สื่อปัจจุบันมีการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่รุนแรง โหดร้ายทารุณและมีสวนสนับสนุนให้เกิดการขูด ส่งเสริมให้

เกิดความแตกแยก คูหมิ่นและเกลียดชัง กลุ่มนักวิชาการองค์กรวิชาชีพ องค์กรกำกับดูแลและเฝ้าติดตาม แสดงความกังวลต่อเรื่องนี้และอยากให้สื่อคำนึงถึงความเที่ยงตรงของข้อมูล มาตรฐานทางจริยธรรม และสิทธิของผู้ตกเป็นข่าว แม้แต่กลุ่มผู้บริโภคสื่อก็ให้คะแนนความคาดหวังจากสื่ออันดับแรกได้แก่ “สื่อมวลชนไทยควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวมาเป็นอย่างดี”

- **ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในบ้านเมือง**
ความเห็นเกี่ยวกับการควบคุมการละเมิดกฎหมายของสื่อ นั้น หลายฝ่ายเห็นว่ากฎหมายที่มีอยู่นั้นพอเพียงแล้ว ปัญหาคือการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

- **การเปิดโอกาสและการสร้างความเข้มแข็ง**
ให้กับภาคประชาชน ควรมีองค์กรภาคประชาชนที่เข้มแข็งเพื่อทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ให้แก่ผู้บริโภค โดยองค์กรลักษณะนี้ควรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากจะช่วยกันทำให้ข้อเท็จจริงปรากฏและนักการเมืองเองก็จะไม่กล้าใช้สื่อเพื่อประโยชน์ส่วนตน การเปิดช่องทางให้มีการร้องเรียนสื่อได้หลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคหรือองค์กรวิชาชีพสื่อ น่าจะเป็นวิธีการที่ดี

ประเด็นที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกัน

การเป็นเจ้าของสื่อ ปัญหาเรื่องการผูกขาดการเป็นเจ้าของสื่อโดยภาครัฐ ทั้งกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยถึงแม้ว่าจะมีการให้สัมปทานแก่ภาคเอกชน แต่ภายใต้บริบทที่ธุรกิจสื่อมวลชนไทยยังคงยึดโยงอยู่กับระบบเศรษฐกิจและการเมืองเช่นนี้ ความเป็นอิสระของสื่อที่แท้จริงจึงไม่เกิดขึ้น คนทำสื่อเสนอว่าอันดับแรกที่รัฐควรจะทำปฏิรูป โครงสร้างสื่อ คือ

การเป็นเจ้าของกิจการสื่อ ที่วันนี้สื่อหลักคือโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงยังเป็นของรัฐ ทำให้การทำงานไม่มีเสรีภาพอยู่ภายใต้รัฐทั้งทางตรงและอ้อม และเมื่อขายแล้วนำรายได้ที่ได้มาตั้งเป็นกองทุนเพื่อสำหรับใช้ในองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อ ขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์ถูกรวบงำโดยระบบทุนนิยมเพราะเป็นธุรกิจโดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ปัจจุบันเข้าตลาดหลักทรัพย์เป็นบริษัทมหาชน ทำให้การดำเนินธุรกิจยึดเรื่องผลประโยชน์เป็นหลัก เพราะต้องคำนึงถึงผลกำไรสำหรับผู้ถือหุ้น ในขณะที่สื่อของเอกชนมองว่ารัฐเป็นเจ้าของสื่อทำให้เกิดการแทรกแซงจากอำนาจรัฐ สื่อของรัฐกลับมองว่า สื่อของเอกชนทำให้เกิดการแทรกแซงจากธุรกิจและผลประโยชน์

- **การให้มีใบอนุญาตผู้ปฏิบัติงาน สื่อ** ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนส่วนใหญ่มีความเห็นควรจัดให้มีระบบการออกใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพ และมีความเห็นว่าองค์กรวิชาชีพควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในกระบวนการนี้โดยการให้มีการอบรม ในขณะที่กลุ่มอื่นๆกลับมองว่าการมีใบประกอบวิชาชีพสื่อเท่ากับละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการสื่อสาร

- **การกำกับดูแลและตรวจสอบสื่อ** แม้ว่ากลุ่มสื่อมวลชนส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการกำกับดูแลสื่อโดยรัฐ แต่ก็เห็นว่าควรมีการกำกับตนเองโดยสื่อและร่วมกำกับดูแลโดยภาคประชาชน ในขณะที่กลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรวิชาชีพสื่อเห็นว่าจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลการทำงานของสื่อเพื่อรับประกันว่าสื่อจะทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไม่ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น

- **รูปแบบของการกำกับดูแล** ในประเด็นนี้มีข้อเสนอแนะจากหลายกลุ่มแม้กลุ่มสื่อมวลชนจะเสนอ

ให้มีการปรับโครงสร้างของสภากาหนดสื่อพิมพ์ให้มาทำหน้าที่กำกับดูแล แต่กลุ่มอื่นๆทั้งหมดไม่เห็นด้วยกับการให้สื่อเพียงกลุ่มเดียวทำหน้าที่ในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มองค์กรกำกับดูแลและเฝ้าติดตามและกลุ่มนักวิชาการที่เสนอให้มีการกำกับดูแลสื่อโดยองค์กรอิสระ และให้มีองค์กรประกอบขององค์กรที่เป็นผู้แทนจากหลายกลุ่ม ที่ต้องมีความโปร่งใสปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน

ประเด็นที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันทำให้มองเห็นความจำเป็นของการปฏิรูปสื่อเพื่อการแก้ไขให้ปัญหาต่างๆลดน้อยลง หรือทุเลาเบาบางลงไป ในการนี้จึงจะได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะต่างๆที่ช่วยแก้ปัญหาของระบบสื่อสารมวลชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สำหรับประเด็นที่มีความขัดแย้งกันนั้น จำเป็นต้องมีการพิจารณาถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาและเสนอแนะในลักษณะที่มีความเป็นไปได้ ไม่นำไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ปัญหาบางเรื่องที่ถูกหยิบยกขึ้นมาระหว่างที่ได้มีการเก็บข้อมูล ได้คลี่คลายลงไปในระดับหนึ่ง เช่น ปัญหาความล่าช้าของกฎหมาย กสทช. (พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม) เรื่องการจัดสรรคลื่นความถี่ที่เข้ามาแก้ปัญหาการเป็นเจ้าของสื่อ เนื่องจากทุกสื่อต้องมีการขออนุญาตประกอบการจากคณะกรรมการจัดสรรคลื่นความถี่และกิจการโทรคมนาคมทั้งสิ้น การเสนอแนะจึงอยู่ในรูปของการบังคับใช้กฎหมายอย่างรัดกุม อยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมและการชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปเข้าใจในสาระสำคัญของกฎหมายเหล่านี้ (เช่น มาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 เรื่องการจัดสรรคลื่นความถี่ พระราชบัญญัติ

ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553

ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำแผนการดำเนินงานการปฏิรูปสื่อ

ผลการวิจัยที่ได้สรุปมาจากงานวิจัยทั้ง 5 ชิ้น แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ภาคส่วนต่างๆในสังคมมองเห็นว่าเป็นผลจากการทำงานของสื่อ รวมทั้งความคาดหวังว่า สื่อสามารถตอบสนองและก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นใน สังคมในลักษณะเช่นไร ผลการวิจัยดังกล่าวให้นำมาตั้ง ข้อสรุปและท้ายที่สุด คือ มีข้อเสนอแนะเรื่องการทำงาน การพัฒนา การตรวจติดตาม และอื่นๆมากมายที่ผู้ให้ ข้อมูลได้เสนอมา ผู้วิจัยได้พิจารณาข้อสรุปต่างๆและข้อ เสนอแนะบนพื้นฐานของการประกาศใช้กฎหมายสอง ฉบับคือ พระราชบัญญัติประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติ องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ข้อเสนอแนะต่างๆ ได้ถูกจัดเป็นกลุ่มเพื่อให้ สะดวกต่อการนำไปพิจารณาดำเนินการต่อไป ดังนี้ คือ

ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

1. รัฐบาลต้องส่งเสริมเสรีภาพในการได้มาซึ่ง ข้อมูลข่าวสารของสื่อ จากความคิดเห็นขององค์กรสื่อที่ มองการทำงานของสื่อว่าไม่ได้รับความสะดวกทำให้ไม่ สามารถนำข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ มาเปิดเผยได้ การมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตามพรบ.

ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 ส่วนราชการต้องดำเนินการให้ มีการเผยแพร่หรือเปิดเผยภายในขอบเขตที่กฎหมาย กำหนด ดังนั้น รัฐบาลจึงควรส่งเสริมเสรีภาพในการ ปฏิบัติหน้าที่ของสื่อ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานของ สื่อมวลชนมีความเป็นไปได้ และเกิดความคล่องตัว

2. รัฐบาลต้องเร่งรัดการผ่านพรบ.องค์กร จัดสรรฯ และการคัดเลือกคณะกรรมการกสทช.เพื่อให้ ปัญหาที่ค้างคามานานขององค์กรสื่อหลายระดับ คลี่คลายลงและมีความชัดเจนเพียงพอให้ทุกฝ่ายดำเนิน งานต่อไปได้ แม้กฎหมายดังกล่าวจะผ่านความเห็นชอบ จากสภามาแล้วก็ตาม แต่ขั้นตอนการนำไปสู่การปฏิบัติ ยังคงมีอีกมาก การเร่งรัดให้มีคณะกรรมการกสทช. จึง เป็นเป้าหมายที่องค์กรสื่อ ทั้งสื่อกระแสหลักที่ต้องการ ความชัดเจนในการวางแผนการดำเนินงานต่อไปโดย เฉพาะอย่างยิ่งสื่อชุมชนและสื่อท้องถิ่นมีความต้องการ ให้มีความชัดเจนเรื่องการขอใบอนุญาตเพื่อให้สามารถ ดำเนินการอย่างถูกต้องกฎหมายได้

3. ส่งเสริมการให้ความรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้บริโภคสื่อ ปัญหาการขาดความรู้ที่เพียงพอและการรู้เท่าทันสื่อของ ผู้บริโภคสื่อทั้งกลุ่มที่เปิดรับสื่อดั้งเดิม เช่น วิทยุ โทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ส่งผลให้ผู้บริโภคสื่อตกเป็นเหยื่อด้านความคิดและพฤติกรรมได้ง่าย และ ปัญหาเช่นเดียวกันที่พบในสื่อใหม่ สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคม ออนไลน์ ที่ไม่อาจแก้ไขได้ด้วยการปิดเว็บไซต์ เนื่องจากจะ มีการเปิดใหม่อยู่ตลอดเวลา จึงควรมีการจัดสรรงบประมาณ มาให้ดำเนินการรณรงค์เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ (มีระบุไว้ใน มาตรา 52 ของพรบ. องค์กรจัดสรรคลื่น ความถี่ฯ พ.ศ.2553) โดยควรนำประเด็นนี้มาดำเนินการ อย่างเป็นทางการเป็นโครงการรณรงค์ที่ทำได้สอง ลักษณะคือ

- การบรรจุลงในหลักสูตรการเรียนการสอน
ในชั้นเรียน ระดับประถม มัธยมและอุดมศึกษา
- การรณรงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจระดับกว้าง
ในสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับการกำกับดูแล

1. ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและ ประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้าใจ การจัดสรร คลื่นความถี่สำหรับสื่อกระแสหลัก

สื่อกระแสหลัก ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ที่เผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ ประเด็นปัญหาสำคัญที่แสดงในผลการวิจัยประเด็นหนึ่ง คือ ปัญหาเรื่องการผูกขาดการเป็นเจ้าของสื่อโดยภาครัฐ ทั้งกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยถึงแม้ว่าจะมีการให้สัมปทานแก่ภาคเอกชน แต่ภายใต้บริบทที่ธุรกิจสื่อมวลชนไทยยังคงยึดโยงอยู่กับระบบเศรษฐกิจและการเมืองเช่นนี้ ความเป็นอิสระของสื่อที่แท้จริงจึงไม่เกิดขึ้น

แต่อย่างไรก็ดี ความหวังที่จะเห็นปัญหาดังกล่าวคลี่คลายไปในทางที่ดีก็อยู่ที่กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวกับกิจการสื่อสารมวลชนซึ่งกำลังจะประกาศใช้ในเร็ววันนี้ คือ ร่างพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายลูกที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 47 ว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

โดยสาระสำคัญในร่าง พรบ.องค์กรจัดสรรฯ ดังกล่าว ได้ระบุให้ กสทช.จัดทำแผนแม่บทการบริหาร

คลื่นความถี่ซึ่งต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับคลื่นความถี่ที่กำหนดให้ใช้ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมถึงกำหนดแนวทางในการคืนคลื่นความถี่เพื่อนำไปจัดสรรใหม่หรือการปรับปรุงการใช้คลื่นความถี่ (มาตรา 48) ซึ่งจะต้องมีการจัดสรรคลื่นให้กับภาคประชาชนร้อยละสี่สิบด้วย (มาตรา 49)

นอกจากนี้ พรบ.องค์กรจัดสรรฯ ยังได้กำหนดให้การใช้คลื่นเพื่อประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เปลี่ยนสู่ระบบใบอนุญาต แทนระบบสัมปทาน ดังระบุไว้ในมาตรา 41 โดยในวรรค 6 ได้ระบุรายละเอียดของการประกอบกิจการทางธุรกิจให้ใช้วิธีคัดเลือกโดยวิธีการประมูลคลื่นความถี่ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น โดยให้แยกกันประมูลในแต่ละระดับ รวมถึงในมาตรา 43 ที่ระบุให้ใบอนุญาตให้ใช้คลื่นเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ได้รับใบอนุญาตจะโอนแก่กันมิได้ ทำได้เพียงการให้บุคคลอื่นเช่าเวลาดำเนินรายการบางช่วงเวลาตามที่ กสทช. กำหนดเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี สำหรับผู้ที่ประกอบกิจการหรือผู้ได้รับสัมปทานอยู่ก่อนที่ ร่าง พรบ.นี้จะประกาศใช้ก็จะยังได้รับ ความคุ้มครองให้ดำเนินกิจการต่อไปได้ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 82 และ 83 จนกว่าจะถึงกำหนดที่ต้องคืนคลื่นความถี่ซึ่ง กสทช.จะเป็นผู้กำหนด แต่ทั้งนี้ต้องแจ้งรายละเอียดการใช้ประโยชน์คลื่นความถี่ และเหตุแห่งความจำเป็นในการถือครองคลื่นความถี่ต่อ กสทช. ด้วย

ดังนั้น บทบัญญัติต่าง ๆ ในร่าง พรบ.องค์กรจัดสรรฯ นั้น นับได้ว่าเป็นความหวังหนึ่งที่จะคลี่คลายปัญหาการผูกขาดโครงสร้างสื่อของภาครัฐซึ่งมีมาช้านาน อย่างไรก็ตามก็ตีความหมายเป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการแก้ปัญหาแต่ไม่ใช่ทั้งหมด

สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ประกอบการ เจตจำนงของฝ่ายการเมือง และความ

ร่วมมือของภาคประชาชนเป็นสำคัญด้วยในการปฏิรูปโครงสร้างความเป็นเจ้าของกิจการสื่อไทย เพื่อให้เกิดอิสระเสรีภาพและความเสมอภาคในการสื่อสารอย่างแท้จริง

2. ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและประชาสัมพันธ์สร้างความรู้เข้าใจให้ชุมชน การจัดสรรคลื่นความถี่สำหรับสื่อชุมชน

ประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาค้างคาอยู่จนถึงปัจจุบันคือสถานภาพทางกฎหมายของสื่อชุมชน อาทิ วิทยุชุมชน หรือ โทรทัศน์ชุมชน ซึ่ง พรบ.องค์กรจัดสรรฯ ได้กำหนดให้มีองค์กรกำกับดูแลที่เข้ามาทำหน้าที่ในการจัดสรรคลื่นตามมาตรา 49 ที่ระบุให้ กสทช. จัดสรรคลื่นในส่วนกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่เพื่อประโยชน์สาธารณะและไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ ในการประกอบกิจการบริการชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ รวมถึงการทำหน้าที่ในการวางแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่ ซึ่งจะทำให้ภาวะสูญญากาศของสื่อชุมชนที่ถูกนำไปใช้ในทางธุรกิจหมดไป เพราะการวางแผนแม่บทการบริหารคลื่นความถี่นั้นเป็นเหมือนการจัดสรรให้แต่ละลักษณะของการประกอบกิจการมีคลื่นของตน อีกทั้ง กสทช. ยังมีหน้าที่ในการให้ใบอนุญาตกิจการบริการชุมชนซึ่งจะทำให้สื่อชุมชนมีสถานภาพทางกฎหมายที่ชัดเจนเข้าใจขึ้น เช่น การกำหนดคกฏเกณฑ์วิธีการประมูลที่ควรคำนึงถึงการป้องกันไม่ให้เกิดการแทรกแซงของกลุ่มทุนใหญ่ในการประกอบกิจการธุรกิจระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น เป็นต้น

นอกจากนี้ ตามมาตรา 51 ของ พรบ. องค์กรจัดสรรฯ กสทช. ยังต้องมีบทบาทในกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการส่งเสริมชุมชนที่มีความพร้อมให้เป็นผู้มีคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาตประกอบ

กิจการประเภทบริการชุมชน และมาตรา 52 ที่กำหนดให้ชุมชนและผู้ประกอบกิจการบริการชุมชนได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะอีกด้วย

อย่างไรก็ดี การส่งเสริมให้เกิดสื่อภาคประชาชนเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงนั้น ข้อบัญญัติต่าง ๆ ในกฎหมายก็เป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น เช่นเดียวกับปัญหาเรื่องโครงสร้างความเป็นเจ้าของสื่อ ที่ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ การปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ความตื่นตัวของภาคประชาชนในการรักษาสิทธิในการสื่อสารของตน เจตจำนงของฝ่ายการเมืองที่จะส่งเสริมสื่อชุมชนอย่างแท้จริง เป็นต้น

3. จัดตั้งองค์กรอิสระคุ้มครองผู้บริโภคสื่อที่ประกอบไปด้วยศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษา และหน่วยงานพัฒนาสื่อ ทั้งนี้เพื่อดูแลปัญหาการละเมิดความเป็นส่วนตัว หรือนำเสนอข่าวสารที่ก่อให้เกิดความเสียหาย แม้จะมีกฎหมายและองค์กรวิชาชีพสื่อดูแล แต่จากสถานการณ์ที่ผ่านมาปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขหรือสร้างความเป็นธรรมให้ผู้เสียหายได้อย่างแท้จริง จึงควรเร่งรัดการจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษา โดยศูนย์ดังกล่าวควรมีสถานภาพเป็นที่ประกอบไปด้วยตัวแทนที่ถูกเลือกมาจากภาคส่วนต่างๆ ในสังคมที่ปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน มีหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์และให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย ตลอดจนเชื่อมโยงถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการดำเนินการด้านกฎหมายด้วย

4. การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และระงับข้อพิพาทในสังคมด้วยการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังสื่อ ทั้งในระดับ

สังคม ระดับชุมชน (Community media watch) และ เครือข่ายเฝ้าระวังสื่อในชุมชนออนไลน์ (Online media watch - citizen reporter)

ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินงานของสื่อ

จัดให้มีระบบประกันคุณภาพ ในการดำเนินงานของสื่อ

ประเด็นปัญหาเรื่องจรรยาบรรณ แนวทางปฏิบัติที่เกือบทุกฝ่ายมองตรงกันว่ายังไม่มีมาตรฐาน ได้แก่การนำเสนอข่าว การขาดการนำเสนอในเชิงลึก เนื้อหาที่ขาดสาระประโยชน์ และการละเมิดสิทธิ์ผู้อื่นๆ แนวทางแก้ไขปัญหเหล่านี้ บางเรื่องได้ถูกบรรจุอยู่ใน พรบ. องค์กรจัดสรรฯ ดังนั้นจึงควรให้มีการดำเนินการสอดคล้องกับพรบ. เช่น มาตรา 52 ของ พรบ. องค์กรจัดสรรฯ ซึ่งได้กำหนด ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นในสำนักงาน กสทช. เรียกว่า “กองทุนวิจัยและพัฒนา กิจกรรมกระจายเสียง กิจกรรมโทรทัศน์ และกิจกรรมโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ” โดยมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาทรัพยากร กิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ในการประกอบกิจการ ฯลฯ ตลอดจนการดูแลมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบวิชาชีพ (5 ข้อ) นอกจากนี้ ยังมีกองทุนอื่นๆ เช่น กองทุนสนับสนุนสื่อสร้างสรรค์ กองทุนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีที่มาของรายได้จากภาษีสรรพสามิต ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต และเงินบริจาค

วัตถุประสงค์ดังกล่าวจะดำเนินการให้เป็นรูปธรรมได้ ด้วยการ จัดให้มีระบบประกันคุณภาพ ในการดำเนินงานของสื่อ เพื่อนำระบบมาใช้ในการตรวจสอบและประเมินตนเอง ระบบประกันคุณภาพเป็นเกณฑ์มาตรฐานเพื่อแสดงคุณภาพขององค์กรสื่อ

การตรวจประกันคุณภาพไม่ใช่เพื่อการ “ผ่าน” หรือ “ตก” แต่เป็นการตรวจเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงระบบและคุณภาพของงาน นอกจากนี้ระบบประกันคุณภาพยังสามารถกำหนดกรอบที่ครอบคลุมหลายประเด็น ทำให้การแก้ปัญหาหลายๆเรื่องสามารถทำได้พร้อมๆกัน เช่น ปัญหาด้านเนื้อหา ปัญหาด้านสวัสดิภาพ สวัสดิการของผู้ปฏิบัติงาน ระบบนี้อาจถูกนำมาใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานแทนการใช้ปริมาณการเปิดรับสื่อ (ratings) ที่นิยมใช้อยู่ ระบบประกันคุณภาพประกอบไปด้วยเกณฑ์มาตรฐานในด้านต่างๆ ตามที่ได้ระบุในพระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551) และที่ไม่ได้กำหนดไว้ในพรบ. โดยเกณฑ์ที่นำมาใช้สำหรับแต่ละสื่อไม่จำเป็นต้องอยู่ในมาตรฐานระดับเดียวกัน แต่ควรกำหนดร่วมกันว่าสื่อประเภทไหนควรมีมาตรฐานและคุณภาพในระดับใดและมีการประกาศการได้รับการประกันคุณภาพของสื่อต่างๆเพื่อกระตุ้นให้สังคมมองเห็นความพยายามในการปรับปรุง พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานของสื่อมวลชนเอง เกณฑ์ที่ควรนำมาใช้แก่

• การกำหนดปริมาณขั้นต่ำของเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (เป็นไปตามพรบ. การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551)

• การลดปริมาณหรือไม่นำเสนอเนื้อหาฉ้อโกงและภาพที่มีความรุนแรง (เป็นไปตามพรบ. การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551)

• การกำหนดคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสื่อ เกณฑ์การสร้างเงินเดือนขั้นต่ำ ค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา โบนัส สวัสดิการเช่น ค่ารักษาพยาบาล กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ฯลฯ ในองค์กรสื่อ (ไม่มีกำหนดไว้ใน พรบ.)

- การกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน เช่น การฝึกอบรม การเข้าร่วมประชุมสัมมนาตามความเหมาะสม (เป็นไปตามพรบ. การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551)
- การกำหนดให้มีกระบวนการทำงานที่เป็น

ระบบและมีคุณภาพ และมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ (ไม่มีกำหนดไว้ใน พรบ.อย่างชัดเจน)

- มีการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการปฏิบัติงานในพื้นที่หรือสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสำหรับนักข่าว ช่างภาพ และผู้ปฏิบัติหน้าที่ในงานข่าว (ไม่มีกำหนดไว้ใน พรบ.)

ฯลฯ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). **สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: แบรินด์เอจ.
- คณะผู้วิจัยเรื่องการปฏิรูปสื่อ (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องบทสังเคราะห์การปฏิรูปสื่อ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- เจษฎ์ โทณะวณิก (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- จิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และวีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร (2546). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องสื่อสาธารณะ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- จิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์ และวีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องบุคลากรสื่อไทย : สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- นวนน้อย ดรีรัตน์ และธานี ชัยวัฒน์ (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องโครงสร้างตลาด และการกำกับดูแลหนังสือพิมพ์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- พิรงรอง รามสูตร วัฒนันท์ (2546). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการกำกับดูแลเนื้อหาสื่อวิทยุ และโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- พิรงรอง รามสูตร วัฒนันท์ (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องสื่อภาคประชาชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- พิรงรอง รามสูตร วัฒนันท์ (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการกำกับดูแลเนื้อหาหนังสือพิมพ์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- พิรงรอง รามสูตร วัฒนันท์ และนิธิมา คมานินันท์ (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- พีระ จิโรโสภณ. (2548). **ปรัชญานิติเทศศาสตร์ และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 8-15**. กรุงเทพฯ: สุโขทัยธรรมาราช.

- วิภา อุดมฉันท (2544). **ปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม**. กรุงเทพฯ : ไอคอน พรินติ้ง
- วิลาสินี พิพิชกุล (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องกลไกการตรวจสอบสื่อภาคประชาชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- วิลาสินี พิพิชกุล (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการสร้างสารสนเทศคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการกำกับดูแลโครงสร้างสื่อวิทยุ และโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และชนวิทย์ สุทธิรัตนกุล (2546). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องวัตถุประสงค์ภาพที่พึงปรารถนา และหลักการที่ควรจะเป็นของระบบสื่อ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2547). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องสื่อดิจิทัล และเทคโนโลยีสื่อ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2546). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องโครงสร้างตลาดสื่อวิทยุ และโทรทัศน์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สุรัตน์ เมธิกุล (2545). **การปฏิรูปสื่อในยุคสังคมไร้พรมแดน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาษาอังกฤษ

- Baran, S.J. & Davis, D.K. (2009). **Mass Communication Theory: Foundation, Ferment, and Future**. Canada: Thompson Wadsworth.
- Baran, S.J. & Davis, D.K. (2009). **Mass communication theory: Foundation, ferment, and future**. Canada: Thompson Wadsworth.
- Cohler, K. D. (1985). **Broadcast journalism: A guide for the presentation of radio and television news**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Dearing, James W., Rogers, Everett M. (1996). **Agenda-setting**. California: Sage Publications.
- Hobbs, R. (1998). **The Seven Great Debates in the Media literacy Movement**. *Journal of Communication*, 48 (1), 16-32
- Krakawski P. (1965). **Radio and television news**. Bangkok: Thammasat University.
- Lasswell, H. D. (1979). **Propaganda and communication in world history**. Hawaii: University Press of Hawaii.
- McQuail, D. (2005). **McQuail's mass communication theory (5th ed.)**. Oxford : The Alden Press.
- Plunkett, W.R., and Attner, R.F. (1994). **Introduction to management**. Belmont, Calif: Wadsworth.
- Proffess, David L., McCombs, Maxwell. (1991). **Agenda setting : Reading on media, public opinion, and policymaking**. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.